

(9825) Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Müzik Eğitimi Öz-Yeterlik İnancı Ölçeğinin Geliştirilmesi

GÖKAY YILDIZ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Problem Durumu

Öz yeterlik inancı kavramı, Albert Bandura'nın sosyal bilişsel kuramı içerisinde yer alan ve davranış üstünde etkili olduğu düşünülen temel kavramlardan biridir. Bandura'ya (1986) göre bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin kendi yargısına veya inancına öz yeterlik denilmektedir. Bir başka deyişle öz yeterlik, bireyin gelecekte karşılaşılabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derecede başarılı olabileceğine ilişkin kendisi hakkındaki yargısı ve inancıdır (Senemoğlu, 2009).

Bandura'ya (1995) göre, bir bireyin öz yeterlik inancı, onun algısını, güdülenmesini ve uygulama başarısını birçok şekilde etkilemektedir. İnsanların güdülenmişlik düzeyleri, duyuşsal durumları ve davranışları nesnel olarak durumun ya da olayın ne olduğundan çok; inandıklarına dayanmaktadır (Akt. Bıkmaz, 2002). Öz yeterlik algısı yüksek olan bireylerin bir işi başarmak için büyük çaba gösterdikleri, olumsuzluklarla karşılaştıklarında kolayca geri dönmedikleri, ısrarlı ve sabırlı oldukları görülmektedir. Bu nedenle öz yeterlik algısının özellikle eğitim alanında üzerinde durulması gereken önemli unsurlardan biri olduğu vurgulanmaktadır (Aşkar ve Umay, 2001).

Pajares (2002) ve Zimmerman'a (1998, 2000) göre bireyler, bir görevi gerçekleştirmek için gerekli yeteneğin ve denetim gücünün kendilerinde bulunduğu inanırlarsa, bu görevi seçmek için daha istekli olur, bu konudaki kararlılıklarını dile getirir ve gereken davranışı sergilerler. Kendi öğrenme kapasitesine ve yeteneklerine ilişkin şüphe duyan öğrenenlere kıyasla, bir beceriyi kazanma ya da bir konuyu öğrenmede yüksek düzeyde öz yeterlik inancına sahip olan öğrenenler, daha kolay uyum sağlamakta, daha sıkı çalışmakta, daha zorlayıcı öğrenme deneyimleri aramakta, zorluklarla karşılaştıklarında daha çok dayanıklılık ve başarı sergilemektedirler (Akt. Ekici, 2012).

Erken yaşam deneyimleri çocuğun okula, öğrenmeye ve kendi becerilerine dair geliştireceği tutumları belirler ve okul başarısını etkiler. Okul öncesi dönemde olumlu deneyimler yaşayan çocuk okula, öğrenmeye ve kendi becerilerine dair olumlu tutumlar geliştirir. Çocuğun erken yaşta olumsuz deneyimler yaşaması ise onun tüm eğitim yaşamını etkileyecek problemler yaşamasına neden olabilir. Okul öncesi çağda olumsuz deneyimleri olan çocuğun özdeğerinin düşük olduğu, okulda ve okul sonrası yaşamda düşük başarı gösterdiği ve daha fazla davranış problemi sergilediği bilinmektedir. Çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüebilmesi ve gelişebilmesi için nitelikli ve olumlu sosyal-duygusal deneyimlerin çocuğa sunulduğu ve çocuğun bağımsızlığının desteklendiği bir çevrenin yaratılmasına ihtiyaç vardır. Bu ise ancak sağlıklı bir aile ortamı ve nitelikli bir okul öncesi eğitimi ile mümkündür (MEB, 2013). Nitelikli bir okul öncesi eğitimin en önemli unsurlarından birini ise öğretmen oluşturmaktadır. Okul öncesi eğitimin, çocukların tüm gelişim alanlarını kapsayacak şekilde düzenlenmesi ve uygulanması iyi yetişmiş, donanımlı okul öncesi öğretmenlerin varlığı ile mümkündür.

Okulöncesi yıllar (3-6 yaşları) müziksel yeteneklerin gelişimi açısından son derece önemli bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun birini kendine model alması ya da öğretmenine kendini duygusal olarak yakın hissetmesi müziksel öğrenmeleri destekler ve müzik etkinliklerinin amacına ulaşmasına yardımcı olur. Gates (1999) müziksel yeteneklerin gelişimini etkili, belli bir sıraya göre düzenlemiş ve eksiksiz bir şekilde içeren müzik programlarını, ancak yetenekli öğretmenlerin oluşturabileceğine işaret etmiştir.

Kapsamlı ve nitelikli bir müzik programını uygulama konumundaki okul öncesi öğretmenin müziksel yeterliği, okul öncesi lisans programında verilen müzik eğitimi ile bağlantılıdır. Bu nedenle bu çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının müzik eğitimi öz-yeterlik algılarını ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirme çalışması tasarlanmış, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır

Araştırma Yöntemi

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dallarının 4. sınıfında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Çalışmaya gönüllü olarak Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nden 83, Pamukkale Üniversitesi'nden 157 olmak üzere toplam 240 öğrenci katılmıştır.

Veri toplama aracının geliştirilmesine yönelik madde havuzu oluşturulması çalışmasında, ilk olarak konuyla ilgili alan yazın taraması yapılmış ve benzerlik gösteren çalışmalar değerlendirmeye alınmıştır. 2014-2015 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılı sonunda MAKÜ Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı 3. sınıf öğrencilerinden, bir yıl boyunca aldıkları Müzik Eğitimi I ve II derslerine ilişkin, kendilerine yazılı olarak verilen ders içerikleri doğrultusunda duygu, düşünce ve görüşlerini içeren bir kompozisyon yazmaları istenmiş, daha sonra bu kompozisyonlar okunarak "yeterlik" ifade eden tümceler saptanmıştır. Madde havuzunun oluşturulmasında alan yazın, öğrenci kompozisyonları ve MEB'in 2013 yılında uygulamaya koyduğu Okul Öncesi Eğitim Programı içeriği belirleyici olmuştur. İlk aşamada 48 maddeden oluşan bir madde havuzu

oluşturulmuştur.

Ölçeğin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla, oluşturulan taslak form sekiz öğretim üyesinden oluşan Türkçe ile alan uzmanlarının görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerine dayalı olarak bazı maddeler ölçekten çıkarılmış, bazı maddeler düzeltilmiş ve bazı maddeler de eklenmiştir. 40 maddeden oluşan taslak ölçek çalışma grubunda yer almayan 10 Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı lisans 4. sınıf öğrencisine tek tek görüşme yapılmak suretiyle okutulmuş ve yeterlik ifadeleriyle ilgili olarak görüşleri alınmıştır.

Hazırlanan ölçeğin yapı geçerliğini belirleyebilmek için Temel Bileşenler Analizi (Principle Component Analysis) yöntemi kullanılarak faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için ise Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Ölçeğin faktör yapısını belirleyebilmek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizi yapmaya uygunluğu Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity testi ile saptanmıştır. Yapılan analizde KMO değerinin 0.909 olduğu görülmüştür. Analiz sonucuna bakıldığında, KMO değerinin oldukça yüksek, Bartlett testi sonucunun ise ($\chi^2=5537,998$; $df=780$, $p<.001$) anlamlı olarak çıktığı görülmüştür.

KMO ve Bartlett testleri ile ölçeğin faktör analizine uygunluğu saptandıktan sonra öz-yeterlik maddelerinin hangi faktörler altında toplandığını belirlemek amacıyla temel bileşenler analizi (PCA) uygulanmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda öz değeri 1'in üzerinde olan 4 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Özdeğeri 1'den büyük olan 4 faktörün toplamda, varyansın % 53.96'sını açıkladığı görülmüştür. Büyüköztürk (2010) faktör analizinde, ilk faktörün açıkladığı varyans oranı % 30 ve üzeri olduğu durumlarda ölçeğin tek boyutlu bir yapı sergileyebileceğini belirtmektedir.

Birinci faktörün toplam varyansın % 35,068'ini açıklaması ve ikinci faktörle arasında öz değer bakımından (1. Faktör:14,027, 2. Faktör: 3,558) 4 katlık bir fark olması nedeniyle, ölçek tek faktörlü olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Öz Yeterlik, Müzik, Müzik Eğitimi, Ölçek Geliştirme

Kaynakça

- Aksoy, V. & Diken, İ. H. (2009). Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 10 (1) 29-37
- Aşkar, P. & Umay, A. (2001). İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN BİLGISAYARLA İLGİLİ ÖZ-YETERLİK ALGISI. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 21, 1-8
- Ekici, G. (2012). Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 43, 174-185
- Ekici, E., Taşkın Ekici, F. & Kara, İ. (2012). Öğretmenlere Yönelik Bilişim Teknolojileri Öz-yeterlik Algısı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31, 53-65
- Hazır Bıkmaz, F. (2002). Fen Öğretiminde Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği. Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 1 (2), 197-210
- Kaya, V. H., Polat, D. & Karamüftüoğlu, İ. O. (2014). FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI. The Journal of Academic Social Science Studies, 28, 581-595
- Mavesky, M. (2002). Creative Activities for Young Children. 7th Edition. Delmar Adivision Of Thomson Learning Printer in The U.S.A.
- MEB (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı.
- Senemoğlu, N. (2009). Gelişim ve Öğrenme. Gazi Kitabevi